II

(Akti, katerih objava ni obvezna)

KOMISIJA

ODLOČBA KOMISIJE

z dne 19. junija 2006

o uporabi člena 30(1) Direktive 2004/17/ES Evropskega Parlamenta in Sveta o usklajevanju postopkov za oddajo naročil v vodnem, energetskem in transportnem sektorju ter sektorju poštnih storitev za proizvodnjo in prodajo električne energije na Finskem, pri čemer Ålandski otoki niso vključeni

(notificirano pod dokumentarno številko C(2006) 2337)

(Besedilo v finskem in švedskem jeziku je edino verodostojno)

(Besedilo velja za EGP)

(2006/422/ES)

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI JE –

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti,

ob upoštevanju Direktive 2004/17/ES Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo naročil v vodnem, energetskem in transportnem sektorju ter sektorju poštnih storitev [1], in zlasti členov 30(4) in (6) Direktive,

ob upoštevanju zahtevka, ki ga je Republika Finska vložila po elektronski pošti 20. februarja 2006, in dodatnih informacij, za katere je osebje Komisije zaprosilo po elektronski pošti 10. marca 2006, Republika Finska pa jih je poslala po elektronski pošti 23. marca 2006,

ob upoštevanju sklepov neodvisnega nacionalnega organa, Kilpailuvirasto (Finski urad za konkurenco), da so pogoji za uporabo člena 30(1) Direktive 2004/17/ES izpolnjeni,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Člen 30 Direktive 2004/17/ES določa, da naročila, ki omogočajo izvajanje ene od dejavnosti, za katere se Direktiva uporablja, niso predmet Direktive, če je dejavnost v državi članici, v kateri se izvaja, neposredno izpostavljena konkurenci na trgih, do katerih dostop ni omejen. Neposredna izpostavljenost konkurenci se ocenjuje na podlagi objektivnih meril ob upoštevanju posebnih lastnosti zadevnega sektorja. Dostop se šteje za neomejenega, če je država članica za odprtje danega sektorja ali njegovega dela izvedla in uporabila zadevno zakonodajo Skupnosti. Ta zakonodaja je navedena v Prilogi XI Direktive 2004/17/ES, ki se v zvezi z elektroenergetskim sektorjem sklicuje na Direktivo 96/92/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. decembra 1996 o skupnih pravilih za notranji trg z električno energijo [2]. Direktivo 96/92/ES je nadomestila Direktiva 2003/54/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2003 o skupnih pravilih za notranji trg z električno energijo in o razveljavitvi Direktive 96/92/ES [3], ki zahteva še višjo stopnjo odprtosti trgov.

[1] UL L 134, 30.4.2004, str. 1. Direktiva, kakor je bila nazadnje spremenjena z Uredbo Komisije (ES) št. 2083/2005 (UL L 333, 20.12.2005, str. 28).

[2] UL L 27, 30.1.1997, str. 20.

[3] UL L 176, 15.7.2003, str. 37. Direktiva, kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 2004/85/ES (UL L 236, 7.7.2004, str. 10).

(2) V skladu s členom 62(2) Direktive 2004/17/ES se naslov III navedene direktive, ki določa pravila za natečaje, ne uporablja za natečaje, ki se v zadevni državi članici organizirajo za izvajanje dejavnosti, za katero se uporablja člen 30(1) Direktive v skladu z odločbo Komisije ali se šteje, da se uporablja v skladu z drugim ali tretjim pododstavkom člena 30(4) ali četrtim pododstavkom člena 30(5).

(3) Zahtevek Republike Finske zadeva proizvodnjo, vključno s soproizvodnjo ter prodajo (veleprodajo in maloprodajo) električne energije. Veleprodajni trg na Finskem je v veliki meri vključen v nordijski trg energije (Danska, Norveška, Švedska in Finska). Sestavljen je iz dvostranskega trga med proizvajalci na eni strani ter dobavitelji in industrijskimi podjetji na drugi, in prostovoljne nordijske energetske borze Nordpool, ki ima promptni in terminski trg. Tako obstaja jasen razvoj proti regionalnemu veleprodajnemu trgu, čeprav ozka grla v prenosu včasih ta trg delijo na zemljepisno različna cenovna območja, med katerimi Finska predstavlja eno območje. Tako je bila Finska, po podatkih finskih organov in Nordpoola Finske, ločeno cenovno območje 9,3 % časa v letu 2005 ([4]). Tudi pri proizvodnji je jasen razvoj proti regionalnemu trgu, čeprav lahko ozka grla pri prenosu in omejene možnosti ([5]) povezav med finskimi omrežji in omrežji drugih območij Skupnosti in Rusije začasno omejijo trg na finsko ozemlje, pri čemer Ålandski otoki niso vključeni. Maloprodajni trg je skladen s finskim ozemljem, pri čemer Ålandski otoki niso vključeni, ker, kot so potrdili finski organi, trgovci z električno energijo iz ostalih nordijskih držav, ki nimajo sedeža na Finskem, še niso resnična alternativa, kar zadeva potrošnike ali male ali srednje velike stranke.

(4) Ta in vse druge ocene iz te odločbe so opravljene izključno za namen Direktive 2004/17/ES ter ne posegajo v uporabo pravil o konkurenci.

(5) Finska ne izvaja in uporablja samo Direktive 96/92/ES, ampak tudi Direktivo 2003/54/ES, pri čemer je izbrala popolno ločevanje lastništva za prenosna omrežja ter pravno in funkcionalno ločevanje za distribucijsko omrežje razen za najmanjša podjetja. Na podlagi tega in v skladu s prvim pododstavkom člena 30(3) je treba dostop na trg šteti za neomejenega.

(6) Neposredno izpostavljenost konkurenci je treba vrednotiti na podlagi različnih pokazateljev, od katerih ni nobeden sam po sebi odločilen.

(7) V sporočilu Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu, Poročilu o napredku pri oblikovanju notranjega trga s plinom in električno energijo ([6]), v nadaljevanju „Poročilo iz leta 2005“ je Komisija navedla, da „mnogo nacionalnih trgov kaže visoko stopnjo koncentracije industrije, ki ovira razvoj učinkovite konkurence“ ([7]). Zato je menila, da je v zvezi s proizvodnjo električne energije „eden od pokazateljev stopnje konkurence na nacionalnih trgih skupni tržni delež treh največjih proizvajalcev“ ([8]). Glede na „Tehnično prilogo“ ([9]) je vsota tržnih deležev treh največjih proizvajalcev celotne proizvodnje na nordijskem trgu 40 % ([10]), kar je zadovoljivo nizka stopnja. Kar zadeva finsko ozemlje pa je vsota tržnega deleža treh največjih proizvajalcev seveda višja ([11]). Vendar so obdobja, v katerih je finski trg izoliran, omejena ([12]). Zato znatni del leta obstaja pritisk konkurence, ki izhaja iz možnosti, da se električno energijo pridobi zunaj finskega ozemlja, zlasti zato, ker med nordijskimi državami ni pristojbine za prenos. Začasni zastoji preprečujejo naložbe znotraj finskega ozemlja, ne da bi upoštevali druge proizvajalce na nordijskem trgu. Te dejavnike je zato treba šteti kot pokazatelj neposredne izpostavljenosti konkurenci za trg proizvodnje ne glede na to, ali je osnova nacionalni finski trg ali nastajajoči regionalni trg.

(8) Stopnji koncentracije in likvidnosti sta tudi dober pokazatelj konkurence na veleprodajnem trgu električne energije. Tržni delež Nord Pool Spot AS – prostovoljne nordijske energetske borze, opisane v uvodni izjavi 3 – je bil leta 200442 % fizične dobave v nordijskih državah ([13]). Kar zadeva regionalni trg, je

([4]) To je v skladu z ugotovitvami predhodnega poročila preiskave sektorja v zvezi s konkurenco na trgu s plinom in električno energijo (v nadaljevanju „Predhodno poročilo“), Priloga B, str. 197, v katerem je bilo ugotovljeno, da je bila v prvih osmih mesecih leta 2005 pogostost zastojev povezave med Švedsko in Finsko 8 %.

([5]) Približno 28 % največjega povpraševanja.

([6]) COM(2005) 568 konč.

([7]) Poročilo iz leta 2005, str. 2.

([8]) Poročilo iz leta 2005, str. 7.

([9]) Delovni dokument osebja Komisije, Tehnična priloga k Poročilu iz leta 2005, SEC(2005) 1448.

([10]) Tehnična priloga, str. 44, tabela 4.1.

([11]) Glede na Predhodno poročilo, Priloga C, str. 201 je bila leta 2004 vsota deležev 73,6 %.

([12]) 9,3 % časa v letu 2005, glej uvodno izjavo 3.

([13]) Tehnična priloga, str. 124.

to zadovoljiva stopnja. Poleg tega na pogoje konkurence v veleprodajni trgovini z električno energijo močno vpliva finančno trgovanje z električno energijo na področju trga, ki je glede na obseg trgovanja prek Nord-Pool pomenilo 1,5 količine, porabljene v nordijskih državah ([14]) (če vključimo še ostale transakcije, kot sta OTC in neposredna prodaja, pa je vrednost več kot štirikrat večja ([15]). Kakor je bilo ugotovljeno v Tehnični prilogi ([16]), je treba to stopnjo likvidnosti šteti za zadovoljivo, tj. stopnja je pokazatelj, da regionalni trg deluje dobro in konkurenčno. Kot je bilo predhodno navedeno, je treba konkurenčne razmere proučiti tudi samo glede finskega ozemlja. Najprej je treba ponovno poudariti, da prej omenjeni problemi ozkih grl niso stalni, ampak le začasni. Zato znatni del leta obstaja pritisk konkurence, ki izhaja iz možnosti, da se električno energijo pridobi zunaj finskega ozemlja, zlasti zato, ker med nordijskimi državami ni pristojbine za prenos. Poleg tega veleprodajne cene električne energije določi Nordpool. Ti dejavniki morajo zato veljati kot pokazatelj neposredne izpostavljenosti konkurenci za veleprodajni trg ne glede na to, ali je osnova nacionalni finski trg ali nastajajoči regionalni trg.

(9) Glede na velikost države je število gospodarskih subjektov na maloprodajnem trgu razmeroma veliko (več kot 60, od katerih jih znatno število ponuja storitve na državni ravni) kot tudi število podjetij s tržnim deležem več kot 5 %. Po zadnjih razpoložljivih podatkih je vsota tržnih deležev treh največjih družb v smislu oskrbe malih in srednjih podjetij ter zelo majhnih poslovnih odjemalcev in gospodinjstev na zadovoljivo nizki stopnji 35–40 % ([17]). Te dejavnike je zato treba upoštevati kot znak neposredne izpostavljenosti konkurenci.

(10) Delovanje izravnalnih trgov je ravno tako treba šteti za pokazatelje, ne samo v zvezi s proizvodnjo, ampak tudi za veleprodajni in maloprodajni trg. Dejansko „je lahko kateri koli udeleženec na trgu, ki le s težavo prilagodi svoj proizvodni portfelj lastnostim svojih strank, izpostavljen razliki med ceno, po kateri bo upravljavec prenosnih omrežij prodajal izravnalno električno energijo, in ceno, po kateri bo odkupil presežno proizvodnjo. Te cene lahko upravljalcem prenosnih omrežij neposredno predpiše regulatorni organ ali pa se kot druga rešitev uporabi tržni mehanizem, po katerem se cena določi na podlagi ponudb drugih proizvajalcev, ki lahko tako svojo proizvodnjo popravijo navzgor ali navzdol. Glavna težava za male udeležence na trgu se pojavi, kadar obstaja nevarnost velike razlike med nakupno ceno upravljavca prenosnih omrežij in prodajno ceno. To se pojavlja v mnogih državah članicah in lahko škodi razvoju konkurence. Velika razlika je lahko znak nezadostne stopnje konkurence na izravnalnem trgu, na katerem lahko prevladujeta samo eden ali dva glavna proizvajalca. Takšne težave so lahko še hujše, če uporabniki omrežij niso sposobni prilagoditi stanja realnemu času“ ([18]). Na nordijskem območju obstaja integriran izravnalni trg za oskrbo izravnalne energije, njegove glavne značilnosti (tržno določanje cen, možnost prilagajanja vsako uro in nizke cenovne razlike) pa so takšne, da lahko veljajo kot pokazatelj neposredne izpostavljenosti konkurenci.

(11) Ob upoštevanju značilnosti zadevnega proizvoda (električna energija) in pomanjkanja primernih nadomestnih proizvodov ali storitev je treba cenovni konkurenci in oblikovanju cen pri ocenjevanju stanja konkurence na trgih električne energije pripisati večji pomen. Število odjemalcev, ki menjajo dobavitelje, je pokazatelj resnične cenovne konkurence in zato posredno „naravni pokazatelj učinkovitosti konkurence. Če menja malo odjemalcev, verjetno obstaja problem pri delovanju trga, čeprav ne smemo pozabiti koristi, ki jih prinaša možnost ponovnega pogajanja s prejšnjim dobaviteljem“ ([19]). Poleg tega „obstoj reguliranih cen za končne uporabnike nedvomno bistveno vpliva na vedenje odjemalcev… Čeprav je v prehodnem obdobju ohranitev nadzora mogoče upravičiti, bo le-ta povzročal še večje izkrivljanje, ko se bo pojavila potreba po naložbah“ ([20]).

(12) Na Finskem je stopnja menjav za tri skupine uporabnikov – velike in zelo velike industrijske uporabnike, male in srednje industrijske in poslovne uporabnike ter zelo majhne poslovne in gospodinjske uporabnike – nad 75 % za prvi dve skupini in 30 % za zadnjo skupino ([21]), medtem ko nadzora nad cenami za končne uporabnike ni ([22]), kar pomeni, da cene določijo gospodarski subjekti sami in jih pred njihovo uporabo ni treba odobriti nobenemu drugemu organu. Stanje na Finskem je zato zadovoljivo, kar zadeva menjave in nadzor nad cenami za končne uporabnike, in mora veljati kot pokazatelj neposredne izpostavljenosti konkurenci.

([14]) Predhodno poročilo, str. 112.
([15]) Glej podatke, ki so jih dali finski organi, in Tehnično prilogo, str. 44, tabela 4.1.
([16]) Tehnična priloga, str. 44–45.
([17]) Finski zahtevek in Tehnična priloga, str. 45.
([18]) Tehnična priloga, str. 67–68.
([19]) Poročilo za leto 2005, str. 9.
([20]) Tehnična priloga, str. 17.
([21]) Poročilo za leto 2005, str. 10.
([22]) Tehnična priloga, str. 124.

(13) Ob upoštevanju zgoraj omenjenih pokazateljev in splošnega stanja v tem sektorju na Finskem – zlasti glede na obseg, v katerem so bila omrežja ločena od proizvodnje/oskrbe, in učinkovito ureditev dostopa do omrežja –, ki je razvidno iz informacij Republike Finske, Poročila za leto 2005 in Tehnične priloge k Poročilu, se šteje, da je pogoj neposredne izpostavljenosti konkurenci, določen v členu 30(1) Direktive 2004/17/ES, glede proizvodnje in prodaje električne energije na Finskem, pri čemer Ålandski otoki niso vključeni, izpolnjen. Kot je navedeno zgoraj v uvodni izjavi 5, je treba šteti, da je nadaljnji pogoj za prost dostop do dejavnosti izpolnjen. Zato se Direktiva 2004/17/ES ne sme uporabljati niti v primerih, kadar naročniki oddajo naročila za omogočanje proizvodnje ali prodaje električne energije na teh zemljepisnih območjih, niti kadar organizirajo natečaje za tamkajšnje izvajanje takšne dejavnosti.

(14) Ta odločba temelji na pravnem in dejanskem stanju iz februarja 2006, kot je razvidno iz informacij Republike Finske, Poročila za leto 2005 in Tehnične priloge k Poročilu. Lahko se spremeni, če bi bistvene spremembe pravnega ali dejanskega stanja pomenile, da pogoji za uporabo člena 30(1) Direktive 2004/17/ES niso več izpolnjeni.

(15) Ukrepi, predvideni s to odločbo, so v skladu z mnenjem Svetovalnega odbora za javna naročila –

SPREJELA NASLEDNJO ODLOČBO:

Člen 1

Direktiva 2004/17/ES se ne uporablja za naročila, ki naročnikom omogočajo proizvodnjo ali prodajo električne energije na Finskem, pri čemer Ålandski otoki niso vključeni.

Člen 2

Ta odločba temelji na pravnem in dejanskem stanju iz februarja 2006, kot je razvidno iz informacij Republike Finske, Poročila za leto 2005 in Tehnične priloge k Poročilu. Lahko se spremeni, če bi bistvene spremembe dejstev ali pravnega stanja pomenile, da pogoji za uporabo člena 30(1) Direktive 2004/17/ES niso več izpolnjeni.

Člen 3

Ta odločba je naslovljena na Republiko Finsko.

V Bruslju, 19. junija 2006

Za Komisijo

Charlie McCREEVY

Član Komisije